La situació de la recol·lecció del llentiscle i estudi de la cadena de valor d'aquesta planta d'ús ornamental

Eva Moré
Enginyera Agrònoma especialitzada en Plantes Aromàtiques i Medicinals.

Roser Cristóbal
Enginyera Agrònoma especialitzada en Plantes Aromàtiques i Medicinals.

Grup de Plantes Aromàtiques i Medicinals_ Programa de Bioeconomia, Salut i Gobernança_CTFC.

El llentiscle *(Pistacia lentiscus L.)* és un arbust perenne característic dels ecosistemes mediterranis, especialment present en màquies, pinedes i boscos d'esclerofil·les poc densos. Pot assolir entre 1 i 8 metres d'alçada, amb una elevada longevitat —pot superar els 100 anys— i una gran capacitat de rebrot després de pertorbacions com incendis o tales.

És una espècie dioica, amb peus masculins i femenins separats, fet que condiciona la seva reproducció i fa important mantenir un equilibri de sexes en les poblacions naturals. La seva capacitat reproductiva per llavor és limitada, per la baixa viabilitat de les llavors i la dificultat de germinació, de manera que el rebrot vegetatiu és el principal mecanisme de persistència.

Fotografia 1. Llentiscle amb flor femenina (GPAM-CTFC)

Ecològicament, el llentiscle destaca per la seva resistència a la sequera i la seva adaptació a ambients mediterranis, particularment entre 0 i 500 m d'altitud, en zones amb sòls sovint calcaris. En aquestes condicions pot esdevenir dominant del sotabosc, amb densitats que arriben a més de 10.000 peus/ha en certs contextos.

Fotografia 2. Rebrot de soca de llentiscle (GPAM-CTFC)

Principals usos i mercats

El llentiscle presenta una gran versatilitat d'usos, tot i que a Catalunya predomina clarament l'aprofitament com a verd ornamental. Les seves branques, verdes i persistents, s'utilitzen àmpliament en floristeria per a rams i arranjaments florals.

A escala internacional, aquest ús ha generat una cadena de valor molt activa (figura 1): els talladors en origen recol·lecten branques que s'apleguen en manats i s'exporten majoritàriament al mercat holandès, principal hub europeu de flor ornamental, mentre que el mercat nacional és residual (s'estima que només un 10% del total recol·lectat). D'acord amb les dades d'exportació espanyoles de DATACOMEX per al codi 0604 (Fullatge, fulles, branques i altres parts de planta), excloent molses, líquens, arbres de Nadal, branques de coníferes o boix grèvol, estimem que el 2024 es van exportar unes 10.456 t de branques de llentiscle, arribant a més de 19 milions d'euros en total.

El 86% de les exportacions espanyoles es destinen a Holanda, generant un valor de més de 16 milions d'€ només en aquest país; la resta de les exportacions es destinen a França i Portugal, i en menor quantitat a Alemanya i Itàlia.

Més del 97% del volum destinat a Holanda prové de Catalunya, concretament de Barcelona (7.920 t amb un valor proper als 15 milions d'€), coincidint amb la localització de les empreses exportadores situades principalment al Maresme, al voltant del Mercat de la Flor i Planta Ornamental de Catalunya. També hi ha exportacions des de Girona (870 t i 883.000 €), però poden correspondre a altres espècies (possiblement bruc o eucaliptus).

Segons comunicació personal (juliol de 2026), el preu d'exportació estaria al voltant de 0,04 a 0,07 €/tija. Aleshores un manat de 50 tiges tindria un preu d'entre 2 i 3,5 €/manat.

Tot i això, el valor afegit es concentra en les fases finals de la cadena: mentre que el recol·lector rep uns 0,25 €/manat, el producte pot arribar a vendre's a més de 5 €/manat al mercat minorista europeu, fet que indica un increment de més de 20 vegades el seu preu en origen.

Fotografia 3. Manats de llentiscle al magatzem comercialitzador (GPAM-CTFC)

Fotografia 4. Carro de manats de llentiscle a punt d'exportació (GPAM-CTFC)

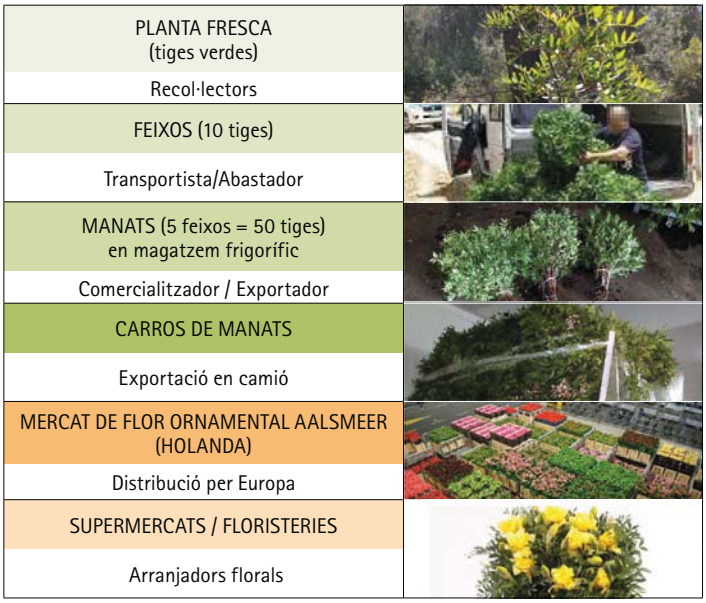

Figura 1. Cadena d'aprovisionament de manats de llentiscle com a verd ornamental.
Font fotografies: 1, 3 i 4: CTFC, 2: https://bajoaragondigital.com/secciones/noticias, 5: https://www.trianglenursery.co.uk, 6: https://www.adomex.nl

A banda del sector ornamental, el llentiscle també presenta usos en:

- **Medicina tradicional** (la resina s'usa com a antiinflamatori, antisèptic, digestiu).
- **Cosmètica** (s'usen olis essencials i extractes de resina, com a productes antioxidants i emol·lients).
- **Alimentació** (resines per confiteria i licors, oli del fruit en alguns països mediterranis).

Aquestes aplicacions, arrelades culturalment en d'altres indrets mediterranis, representen un potencial encara poc desenvolupat a Catalunya, però amb perspectives de creixement.

Aprofitament silvestre a Catalunya i problemàtiques

Catalunya és el principal territori de l'Estat on es duu a terme l'aprofitament comercial del llentiscle, especialment a les forests prelitorals. Aquesta activitat ha crescut considerablement en els darrers anys impulsada per la demanda exterior. Dades recollides de les Forces i Cossos de Seguretat que operen a Catalunya (Agents Rurals, Mossos d'Esquadra i Guardia Civil) mostren que durant el període 2022-2024 es van fer 406 intervencions. Aquestes responien a requeriments de propietaris i gestors forestals públics i privats per aprofitament de llentiscle sense cap autorització de la propietat.

Del conjunt d'intervencions es pot deduir que les comarques que més pateixen aquesta pressió d'aprofitament són el Bages i l'Alt Penedès on es concentren el 19 i 16% respectivament del total d'actuacions realitzades (figura 2). Tot i que també hi poden haver més intervencions perquè són zones més densament poblades o per major nombre d'efectius dels Cossos de Seguretat.

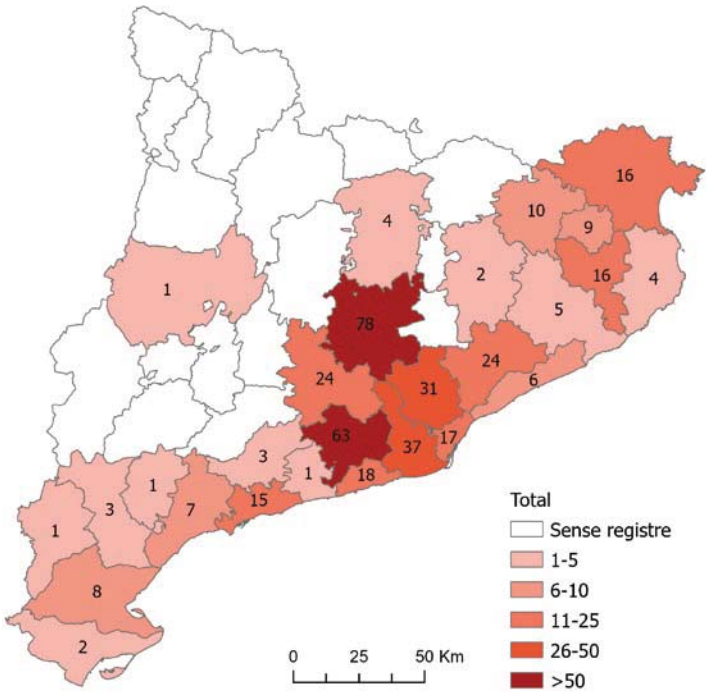

Figura 2. Actuacions realitzades pel conjunt dels Cossos de Seguretat que operen a Catalunya durant els anys 2022, 2023 i 2024 responent a requeriments de la propietat o gestors dels espais forestals públics o privats.

L'àrea d'actuació dels llentisclaires no només respon a la distribució en l'abundància de l'espècie, sinó que també hi ha aspectes de costos i per tant de distància al centre comercialitzador, d'accessibilitat al medi, de menor exposició de l'activitat extractiva que aconsegueixen en pinedes i alzinars i de disponibilitat de ma d'obra.

El sector es caracteritza per una recol·lecció majoritàriament furtiva i una forta opacitat del negoci. Es calcula que entre 600 i 800 persones es dediquen a la recol·lecció, sovint en condicions laborals precàries i irregulars. La cadena inclou a més intermediaris (abastadors i transportistes) i un nombre reduït d'empreses comercialitzadores.

A nivell ecològic, una pressió excessiva pot provocar debilitament de les plantes, especialment en períodes de sequera, reducció de la producció de fruits i, per tant, de la regeneració, i afectació de la fauna que depèn dels fruits. A més, el trepig, la poca cura del medi, les restes de residus i la selecció no equilibrada de peus mascles i femelles poden agreujar aquests impactes.

Reglamentació existent

El llentiscle no està protegit a escala internacional (categoria "preocupació menor" de la UICN), però el seu aprofitament sí que està regulat en l'àmbit autonòmic.

A Catalunya, la normativa recent (Ordre ARP/69/2026, de 21 d'abril) estableix un marc clar per a la recol·lecció comercial:

- Necessitat d'autorització de la propietat forestal.
- Obligació de comunicació prèvia i final de l'activitat indicant l'àrea d'extracció, la quantitat, l'època i el procediment.
- Limitacions en quantitats i mètodes de recol·lecció
- Obligació de garantir la traçabilitat del producte.

També es defineixen criteris tècnics com:

- No extreure més del 60% de les tiges d'un individu.
- Mantenir almenys un 20% de peus sense recol·lectar distribuïts uniformement en el territori.
- Evitar l'arrencada i minimitzar l'impacte sobre la vegetació.

Aquest marc legal busca compatibilitzar l'activitat econòmica amb la conservació del recurs i la formalització del sector.

Bones pràctiques de recol·lecció

La sostenibilitat de l'aprofitament del llentiscle passa per l'adopció de bones pràctiques, tant per part dels recol·lectors com dels gestors forestals.

Entre les principals recomanacions, a més dels requeriments establerts a l'Ordre ARP/69/2026, de 21 d'abril, destaquen:

- Utilitzar tisores de poda per fer talls nets.
- Evitar tallar branques consecutives del mateix tronc.
- Deixar períodes de recuperació de com a mínim 2 anys entre recol·leccions.

També és important:

- Evitar la recol·lecció en períodes de forta calor.
- Seleccionar només branques amb qualitat comercial (rectes, verdes, sense fruits).
- Mantenir una proporció equilibrada de peus masculins i femenins.

Aquestes pràctiques permeten maximitzar la producció a llarg termini i reduir els impactes ecològics.

Possibilitats de gestió forestal

La gestió forestal pot influir de manera decisiva en la producció i qualitat del llentiscle. Segons estudis recents en el marc del projecte IMFOREST i GESTES, els factors clau són la densitat del bosc, la cobertura arbòria i la competència del sotabosc.

Algunes eines de gestió rellevants inclouen aclarides selectives o desbrossades controlades.

Els efectes, però, depenen del context: en zones calcàries seques, una major cobertura arbòria afavoreix la qualitat de les tiges (tiges amb major quantitat de fulles verdes, rectes i poc lignificades), mentre que en sòls àcids i humits, les aclarides poden augmentar la productivitat.

A més, la intensitat de la recol·lecció juga un paper important. Una pressió moderada de recol·lecció pot estimular el rebrot, però una extracció excessiva redueix temporalment la disponibilitat de tiges comercials.

Oportunitats per a la propietat forestal

Malgrat les problemàtiques, el llentiscle representa una oportunitat emergent per als propietaris forestals.

En primer lloc, es poden establir acords amb empreses recol·lectores (cobrant un tant per hectàrea recol·lectada), regularitzar l'activitat i evitar el furtivisme, tal i com exigeix actualment la normativa. En segon lloc, es poden generar ingressos en finques mediterrànies amb elevada presència de l'espècie, realitzant la recol·lecció directament i venent als exportadors existents o establint contractes amb els importadors holandesos, els quals treballen per disposar de certificats de sostenibilitat i traçabilitat del producte que els arriba. Actualment els majoristes holandesos estan treballant amb la certificadora FairWild per a desenvolupar uns estàndards que exigeixin tant aspectes mediambientals com socials als exportadors de llentiscle per tal d'assegurar que l'activitat es realitzi de forma ètica i sostenible, i poder demostrar al consumidor final europeu que l'obtenció del llentiscle no es realitza de forma fraudulenta (que no es recol·lecta sense permís del propietari o que es contracta mà d'obra irregular). Tanmateix, cal calcular el cost de tenir treballadors contractats i formats, així com la inversió en cambres frigorífiques necessàries per conservar el producte abans no s'expedeix, fet que porta a pensar en una activitat conjunta entre propietaris.

Fotografia 5. Parcel·la de seguiment de llentiscle al Penedès (GPAM-CTFC)

L'eventual domesticació per a fer-ne cultiu pot ser una solució. Cal considerar que el llentiscle respon molt bé a les estassades o podes, ja que s'afavoreix el rebrot enèrgic, amb l'obtenció de tiges comercials en menor temps i espai i d'una forma més controlada, fet que redueix el temps de collita.

També hi ha oportunitats en la diversificació com ara la producció d'olis essencials o extractes, l'aprofitament del fruit o la resina, ja que la creixent demanda de productes naturals, traçables i sostenibles pot afavorir models de negoci més justos i rendibles.

Conclusions

El llentiscle és un recurs forestal amb una elevada rellevància econòmica i social a Catalunya, especialment en el sector ornamental. Tanmateix, la seva explotació actual presenta importants reptes en termes de sostenibilitat, regulació i equitat social.

La professionalització del sector, la implantació de bones pràctiques i una gestió forestal adaptada poden convertir aquesta activitat en una oportunitat real per als propietaris forestals, contribuint alhora a la conservació dels ecosistemes mediterranis.

Per a més informació:

Situació de la recol·lecció de plantes aromàtiques i medicinals silvestres a Catalunya- Projecte GESTES - INTERREG POCTEFA

Descripció dels circuits comercials i les cadenes de valor de les diferents espècies silvestres explotades - Projecte GESTES - INTERREG POCTEFA

Guía de buenas prácticas sobre recolección silvestre de plantas aromáticas y medicinales comerciales y de especies utilizadas como verde ornamental – Projecte IMFOREST – Fundación Biodiversidad.

Recomendaciones de gestión forestal para el aprovechamiento silvestre de plantas aromáticas, medicinales y ornamentales - Projecte IMFOREST – Fundación Biodiversidad.

https://infopam.ctfc.cat/legislacio-nova-regulacio-per-a-la-recolleccio-comercial-de-llentiscle-i-bruc-a-catalunya/